

Helsinki 11.5.2007

Opetusministeriölle

Pyydettynä lausuntona hallituksen esityksestä vapaakappalelaiksi ja hallituksen esityksestä audiovisuaalisen perinnön suojelemisesta tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen ja siihen liittyvän televisiotuotannon suojelemisesta tehdyn pöytäkirjan hyväksymisestä sekä laiksi yleissopimuksen ja pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta *Tieteellisten seurain valtuuskunta* esittää kunnioittavasti seuraavan.

Tieteellisten seurain valtuuskunta pitää uudistusesityksiä tarkoituksenmukaisina, koska ne yksinkertaistavat lainsäädäntöä. Ehdotetussa vapaakappalelaissa yhdistettäisiin nykyinen painettuja julkaisuja koskeva vapaakappalelaki, elokuvien arkistoinnista annettu laki ja lisäksi sen piiriin tulisivat uutena verkkojulkaisut sekä radio- ja televisio-ohjelmat.

Uudistuksessa varmistettaisiin verkkojulkaisujen sekä radio- ja televisio-ohjelmien arkistointi ja arkistot saatettaisiin tutkijoiden ulottuville. Vapaan tiedonvälityksen ja tutkimuksen kannalta nämä ovat tärkeitä kysymyksiä. Nykyisen käytännön mukaan Yleisradio arkistoi omia ohjelmiaan, mutta sillä ei ole tiloja eikä henkilökuntaa palvella tutkijoita.

Hallituksen esityksen mukaan elokuva-arkistoon tallennettaisiin myös sellaiset kotimaiseen televisiossa tai radiossa esitettäväksi tarkoitetut ohjelmat, jotka ovat näytelmäteoksia tai dokumentaarisia teoksia tai jotka perustuvat kirjalliseen teokseen, sävellysteokseen tai erityistä taustatutkimusta edellyttävään käsikirjoitukseen. Vastuu ohjelman tallentamisesta ja luovuttamisesta arkistoitavaksi olisi ohjelman omistajalla, pääsääntöisesti tuottajalla. Säädökset määrittelevät arkistoon luovutusvelvollisiksi myös kaupalliset verkkojulkaisijat.

Verkkojulkaisujen arkistointivelvollisuus ehdotetaan annettavaksi Kansalliskirjastolle. Tutkijoiden kannalta on tärkeää, että verkkojulkaisujen arkistointivelvollisuus määritellään niin laajasti, että myös pienten toimijoiden, kuten tieteellisten seurojen, verkkojulkaisut arkistoidaan.

Nykyaikainen digitaalinen tekniikka tekee sähköisten julkaisujen ja lähetysten arkistoinnin ja käytön tietokoneen näyttöpäätteellä entistä edullisemmaksi, vaikka se vaatii paljon varoja. Tieteellisten seurain valtuuskunta haluaa korostaa, että velvoittaessaan Suomen elokuva-arkiston ja Kansalliskirjaston valtavaan arkistointityöhönn, on valtiovallan myös osoitettava niille riittävät perustamisresurssit ja tilat sekä jatkuvat henkilöresurssit ja toimintamäärärahat. Erityisesti aineistojen muuttaminen digitaaliseen muotoon on varoja vaativa, mutta välttämätön tehtävä.

Painettujen julkaisujen luovuttamisvelvollisuutta ehdotuksessa hieman helpotetaan, kun pienpainatteita ei enää tarvitsisi luovuttaa enempää kuin kaksi kappaletta. Sanomalehdistä ja muista tallenteista luovutusvelvollisuus olisi yksi kappale. Myös tätä uudistusta on pidettävä tarkoituksenmukaisena.

Hallituksen esitys audiovisuaalisen perinnön suojelemisesta tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen ja siihen liittyvän televisiotuotannon suojelemisesta tehdyn pöytäkirjan hyväksymisestä sekä laiksi niiden alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta on linjassa vapaakappalelakiesityksen kanssa.

Tieteellisten seurain valtuuskunta pitää esitettyjä uudistuksia tarkoituksenmukaisina ja tarpeellisina sekä korostaa, että radio- ja televisio-ohjelmien ja verkkojulkaisujen arkistoinnilla on Suomessa jo kiire. Asiaa on pohdittu jo pitemmän aikaa ja nyt olisi aika ryhtyä toimenpiteisiin. Paljon on jo menetetty, kuten verkkojulkaisuja ja jo lakkautettujen radio- ja televisiokanavien ohjelmia.

Tieteellisten seurain valtuuskunnan puolesta

toimeksi saaneena

Aura Korppi-Tommola
toiminnanjohtaja